

Yhteistyöryhmän 10. kokous

Aika: Maanantai 18.12.2023 klo 14.30-16.30

Paikka: YM:ssä kokoushuoneessa Lohi (YM, Aleksanterinkatu 7) sekä

Osallistujat

Puheenjohtaja

Juhani Damski, ympäristöministeriö

Jäsenet

Päivi Antikainen, liikenne- ja viestintäministeriö
 Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö
 Harri Hakaste, ympäristöministeriö
 Jaana Husu-Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
 Anu Kerkkänen, ympäristöministeriö
 Ilona Lundström, työ- ja elinkeinoministeriö
 Jarmo Muurman, ympäristöministeriö
 Jenni Oksanen, valtiovarainministeriö
 Anne Vasara, ulkoministeriö
 Minna-Maria Kaila, maa- ja metsätalousministeriö
 Sampsa Nissinen, Työ- ja elinkeinoministeriö
 Johanna Kohl, Luonnonvarakeskus
 Jyri Seppälä, johtaja, Suomen ympäristökeskus
 Paula Laine, Ilmastorahasto

Janne Peljo, Elinkeinoelämän keskusliitto
 Anna-Maija Pajukallio, ympäristöministeriö
 Kimmo Tiilikainen, Geologian tutkimuskeskus
 Krista Sinisalo, valtiovarainministeriö
 Jarmo Heinonen, Business Finland
 Outi Suomi, Business Finland
 Kari Herlevi, Sitra
 Jutta Laine-Ylijoki, Suomen Kiertovoima ry
 Juha Laurila, Kira-foorumi / Rakennusteollisuus ry
 Tuovi Kurttio, Suomen kierrätyskeskusten yhdistys ry
 Jussi Nikula, WWF Suomi
 Mia Nores, Kierrätysteollisuus ry
 Marja Ola, Kaupan liitto ry
 Miira Riipinen, Suomen Kuntaliitto ry
 Helena Soimakallio, Teknologiateollisuus ry
 Pia Vilenius, johtava asiantuntija, Kemianteollisuus ry
 Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto
 Aaron Vuola, Metsäteollisuus ry

Asiantuntija

Annukka Berg, Syke
 Paula Eskola, Motiva Oy
 Johanna Niemistö, Syke
 Hannu Savolainen, Syke

Sihteeristö

Taina Nikula, ympäristöministeriö
 Hannele Pudas, ympäristöministeriö
 Sari Tasa, työ- ja elinkeinoministeriö
 Riikka Yliluoma, ympäristöministeriö

Esityslista

1) Kokouksen avaus

Juhani Damski avasi kokouksen ajassa 14.31.
 Kirjurina toimi *Hannele Pudas* ympäristöministeriöstä.

2) Edellisen kokouksen muistiinpanot

[Kokousmuistiinpanot](#) löytyvät Tiimeristä.

Edellisen kokouksen muistiinpanot hyväksyttiin.

3) Kiertotalouden toimintamallit kaivos- ja kaivannaisteollisuudessa

Sari Tasa, TEM

TEM:in asettamassa työryhmässä puheenjohtaja Hannele Pokan johdolla on yhdessä kaivannaisalan ja eri sidosryhmien kanssa etsitty keinoja saada louhittu aines hyödynnettyä entistä tehokkaammin joko paikan päällä tai jalostettuna uusiksi tuotteiksi. Suositukset ovat valmistumassa alkuvuodesta 2024.

Keskeisiä nostoja toimenpidesuosituksista:

- Kaivannaisjätteiden määrästä, laadusta ja sijainnista tarvitaan avointa dataa markkinoiden synnyttämiseksi. Kehitetään markkinapaikka kaivannaisjätteelle. Lisäksi tarvitaan markkina-alustojen koordinoitua ja yhteensovittamista
- Julkisten hankintojen kilpailutuksessa tulisi huomioida kiertotalous.
- Jokainen uusi kaivannaishanke laatii kiertotaloussuunnitelman, josta käy ilmi toimet, joilla ylijäämämassoja minimoidaan ja resurssit hyödynnetään tehokkaasti toiminnan koko elinkaaren aikana.
- Italian mallia mukailien sekoitevelvoite voitaisiin nähdä mahdollisuutena edistää kaivosten kiertotaloutta.
- Logistiikka ja osaamisen puute ovat tunnistettu muun muassa kiertotaloustoiminnantoimintaa hidastaviksi tekijöiksi.

4) Sitran avaukset kiertotaloudessa

Kari Herlevi, Sitra

Sitralla on kiertotalouden edistämisessä kansainvälinen fokus. Sitra on vetovastuussa käynnistymässä olevan EU Circular Economy Resource Centerin suunnittelusta. Kahdeksas WCEF-foorumi on Brysselissä huhtikuussa 2024. Tietoa WCEF2024 foorumista linkissä <https://wcef2024.com/>

WCEF kiihdyttää kiertotaloussiirtymää

- WCEF 15.-16.4. 2024 Brysselissä
- Mahdollisuus osallistua myös etänä.
- 17.-18.4. accelerator sessioita.
- Ydintiimi: Sitra, Circular Economy Foundation, IRP

EU Circular Economy Resource Centre: kiertotalouden osaamisen keskus

- Laajentamistavoitteita Sitralla on jo käynnissä uusien kumppanuuksien lisäksi.
- EU:n vahva kiertotalousosaamiskeskus
- Tarkoituksena osaamista jakamalla antaa tukea EU:n kumppaneille, kuten globaali etelä
- 15milj. kokonaisuus, jonka rahoittaa EU:n komissio.
- Sitra johtaa perustamista ja Belgialainen Enabel sekä ulkoministeriö mukana.
- Tarkoituksena on jakaa globaaliin käyttöön Sitran osaamista. Ensi vuosi menee toiminnan käynnistämiseen.

5) BF:n mission 'Circular Transition for Zero Waste'

Outi Suomi, BF

BF:ssä on käynnistynyt 'Circular Transition for Zero Waste' –missio, jonka visiona on, että tulevaisuuden kestävä yhteiskunnat kiertotaloutta hyödyntämällä turvaavat luonnonvaroja tuleville sukupolville, vähentävät jätettä ja selviytyvät ekologisista kriiseistä tuotanto- ja kulutustottumusten järjestelmällisillä muutoksilla. Tavoitteena on tehdä Suomesta globaali edelläkävijä vuoteen 2035 mennessä kiertotalouden nollajäte-siirtymässä.

- BF:ssä on aloittanut kolme uutta missiokokonaisuutta, joista yksi tähtää kiertotalouden edistämiseen.
- Biodiversiteetti, materiaalien kulutus sekä jätteiden ympäristövaikutukset sisältyvät muun muassa tähän missiokokonaisuuteen.
- Missio tukee ohjelmien kehitystä ainakin vuoteen 2030. Lanseerausvaihe on juuri menossa. mm. kaivostoiminta on yksi ohjelmakokonaisuus, jossa haetaan uusia ideoita kehittämiseen

poikkiteollisesti. Ohjelmassa on tutkimuksellinen lähestymisote, joten haussa tutkimuslaitosten innovointeja.

- Haussa on korkeampi lisäarvo.
- Resurssituottavuus ja kiertotalousaste mission tarkastelun kohteena.
- Aineellisen ja aineettoman kehittäminen liiketoimintamalleina.
- Missioon mahtuu useampia ohjelmia. Uusia aloitteita pyritään tarkastelemaan vuoden välein. Ohjelmien rinnalla kulkee kampanjoita, joiden keskiössä on vienti.
- Missiossa etsitään lisäarvoltaan parempia ratkaisuja liiketoimintamallien uudistamisen kautta. Kiertotalouden ansaintamallit, liiketoiminta ja yhteistyömallit ovat avainasemassa asiakaskentän tukemisessa. Esimerkiksi B2B keskeisenä.
- Osaamisen kehittämistä osana BF:n toimintaa.
- *Kaupanniiton Marja Ola* kysyy, miksi vain T&K näkyy nyt missiossa. *Outi Suomi* vastaa, että BF:llä olemassa innovoinnille oma puoli, mutta missiossa keskitytään T&K-rahoitukseen.

6) Kiertotalouden skenaariot ja seuraavat askelet

Jyri Seppälä ja Hannu Savolainen, Syke

Taina Nikula, YM

Kiertotalouden skenaariot ovat valmistumassa. Ennakkokatsaus tutkimuslaitosten skenaarioihin julkistettiin 24.11. Kiertotaloudella on mahdollisuus taittaa luonnonvarojen käytön kasvu ja edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista taloutta heikentämättä, mutta Suomen kiertotaloustoimintaan tarvitaan lisää kunnianhimoa ja toteutuksen tueksi ohjauskeinoja, jotta Suomi voisi lunastaa paikkansa kiertotalouden kärkiryhmissä. Lisää linkissä

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/70061573/kiertotaloudella-on-mahdollisuus-taittaa-luonnonvarojen-kayton-kasvu-ja-edistaa-ilmastotavoitteiden-saavuttamista-taloutta-heikentamatta?publisherId=69819243&lang=fi>

Skenaariotutkimus:

- Kuusi tutkimuslaitosta on tuottanut skenaariotutkimuksen kiertotaloustoimien vaikutuksesta luonnonvarojen käyttöön. Työssä on tuotettu kolme skenaariota.
- Tavoitteena on hiilineutraali kiertotalous-Suomi vuonna 2035.
- Työn tuloksia esiteltiin 24.11.2024. Loppuraportti valmistuu alkuvuonna 2024.
- Keskeiset tulokset:
 - Raaka-aineiden kulutus taittuu kaikissa skenaarioissa. Perusskenaariolla ei saavuteta vielä kiertotalouden strategisen ohjelman tavoitteita. Kiertotalousskenaariolla päästään juuri tavoitteeseen, mutta suurimpaan muutokseen päästään hiilineutraalisuus skenaariossa. Maa- ja kiviainekset säilyvät suurimpana raaka-ainekulutuluokkana. Fossiilisten polttoaineiden osuus pienenee kaikista eniten. Suomi on silti globaalisti tarkasteltuna suuri luonnonvarojen käyttäjä.
 - BKT vahvistuu, kun luonnonvaroja käytetään kestävämmiin. Keskeinen asia on, että BKT ei notkahda, vaikka luonnonvaroja käytetään säästeliäämmiin. Jopa mahdollista BKT:n kasvua voisi olla nähtävissä kiertotaloustoimilla.
 - Kiertotaloustoimet kasvattavat Suomen resurssituottavuutta. Resurssituottavuus on ollut laskevaa, mutta kiertotaloustoimilla saadaan muutettua kehityssuuntaa. Kuitenkin resurssituottavuus jää matalammalle, kuin EU:n keskiarvo. Jalostusaste ei siis kasva kovinkaan paljon. Tältä osin ei siis päästäisi kiertotalousohjelman tavoitteeseen.
 - Kiertotalousaste tavoite saavutetaan kaikissa skenaarioissa mallinnuksen perusteella. CMU:n näkökulmasta kiertotaloustoimet vievät Suomea oikeaan suuntaan.
 - Kasvihuonekaasupäästöjen osalta kiertotaloustoimilla ei yksin saavuteta hiilineutraaliutta. Maaperän päästöt kasvavat, mutta kiertotaloustoimet vahvistavat maankäyttösektorin hiilinielua, kun kiertotalous vähentää biopohjaisen materiaalin energiapolttoa. Jo perusskenaariossa päästään kuitenkin hyvin eteenpäin, kun vihreä siirtymä edistää

fossiilisista polttoaineiden irtautumista. Kiertotalouden ja ilmastotoimien välillä onkin synergioita, jotka hyödyttävät molempia tavoitteita. Skenaariot eivät sisällä teknisiä nieluja.

- Yhteenvetona: kiertotalous tarjoaa mahdollisuuksia toimijoille, luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja ilmastonmuutokselle. Tarvitaan lisää kunnianhimoa, esteiden raivaamista ja tehokkaita ohjauskeinoja. Win-win on mahdollisuus, mutta kunnianhimon nosto on keskeistä. Ilman toimia voidaan joutua vieläkin huonompaan tilanteeseen, eli toimia tarvitaan.

Kiertotalouden green deal:

- Aikataulu: tammikuun aikana sitoumusohjat julki.
- Toimijoiden on tarkoitus valita 1-5 muutosaluetta, joilta valitaan toimenpidealueiden toimenpiteitä.
- Fasilitointia tarjoaa sitoutujille ”kotipesät”. Rakentaa hankeaihoita, auttaa rahoituskanavien löytämisessä, sparraa ja tuo toimijoita yhteen.
- Arviointiryhmä arvioi sitoumuksia.

Keskustelua kiertotaloudesta ja KGD:stä:

Johanna Kohl, LUKE

- Sektorikohtaisista siiloista pitäisi päästä pois. Bio- ja kiertotalous tarvitsee vahvemman kytkyn. Myös datan ja tiedon jakaminen on tärkeää.

Kimmo Tiilikainen, GTK

- Kiertotalous tulee osaksi mineraalistrategiaa. World economy forum global future council ajaa myös mineraalialan kiertotaloutta.

Jaana Husu-Kallio, MMM

- maatalouteen liittyen tulee hallitus priorisoimaan pitkän aikavälin ruokastrategiaa eli päällekkäiset teemat edistetään ensisijaisesti sitä. Resurssien puitteissa pitää vetää linja biotalouden ja ruoantuotannon sekä kiertotalouden välille. CAPin sisältämät aiheet pitää rajata pois kiertotalouden green dealistä.

Päivi Antikainen, LVM

- Liiketoimintamallit ja kilpailuetu ovat LVM:n näkökulmasta kaikkein keskeiset. Mitä KGD tarjoaa, mitä muualta ei saa? Palataan asiaan tammikuussa

Sari Tasa, TEM

- Mineraalistrategia ja teollisuuspoliittinen strategia hyötyvät tästä työstä. Kiertotalousosaaminen TEMissä esillä, esimerkiksi kiertotalouden osaamismerkkit. EU:n valitsema talouspoliittinen linjaus. TEM mukana vahvasti.

Jenni Oksanen, VM

- Kustannustehokkuuden vaaliminen on tärkeää. Kvantifiointi on hyvä työkalu, joten mallinnuksesta varmasti apua. Kustannukset vs. ympäristöhyöty/-haitta tarkastelu on tärkeää.

Anne Vasara, UM

- KGD hyvä esimerkki maailmalla. Pitää seurata EU:n ja maailman suuntaa, eli olla mukana kiertotaloussiirtymässä kilpailuetujenkin kannalta.

Juhani Damski, YM

- Belgia edistää kiertotaloutta. Skenaario työ voisi olla hyvä malli taustalla. Myös green deal hyvä malli, jota viedä EU:hun.

Minna Ojanperä, EK

- Kiertotalous on EK:ssa isossa roolissa EU:ssa. Ajatus green deal aloitteissa, että aloitteita on tullut niin paljon, että laadukas toimeenpano pitää turvata. Sääntelyesteitä pitäisi tarkastella, kuten kemikaalijätelainsäädäntö. Jatkossa toivottaisiin enemmän yritysosallistujia.

Jutta Laine-Ylijoki, KIVO

- Jätenäkökulma pitäisi pitää vahvemmin mukana. Viestintä tukea tarvittaisiin vielä, kun yrityksiä houkutellaan mukaan.

Juha Laurila, RT

- Saadaanko riittävät ja oikeat toimijat mukaan. Toimenpide-”shoppailu” pitäisi estää, ettei toimijat pääse liian helpolla ja poimi liian vähän vaikuttavia toimia. Arviointiin siis panoksia, jotta vapaamatkustajuutta ehkäistään. Lisää tietoa kiviaineksiin tarvittaisiin tilastokeskukselta, jotta voidaan tehdä tietoperusteisia päätöksiä. Teemakohtaisten kysymysten käsittely ja konkretia keskustelussa on tärkeää.

Tuovi Kurttio, Kierrätyskeskus

- Uudelleenkäytön esillä pitäminen pitäisi huolehtia myös tulevaisuudessa. Olisiko jätealanyhteistyöryhmä mahdollinen? Uudelleen käyttö tarvitsisi Jyrin luettelemia asioita (kunnianhimoa, esteiden purkamista ja ohjausta, myös tietoa). Uudelleenkäyttötoimijat ovat perustaneet uuden RENET-verkoston. 24.1. ensimmäinen uudelleenkäytön pyöreän pöydän tilaisuus.

Jussi Nikula, WWF

- Kiertotaloutta katson kestävyysmurroksen näkökulmasta. Rakennetaan osaamis pohjaa, jotta ollaan kestävyysmurroksen alussa. Tavoitetaso on riittämätön kuitenkin. Kiertotalousohjelman tavoitteet ovat hyvin ristiriitaisia kestävyysmurroksen kannalta. Pitäisi edellyttää, että yritykset tekevät siirtymäsuunnitelman osan kestävyysraportointia, jotta liiketoimintamallit muuttuvat planeetan rajoihin sopiviksi. Hallinnolta toivottaisiin: vaatikkaa siirtymäsuunnitelmaa ja nostakaa tavoitetasoa, jotta toimijoilla on hallinnon tuki.

Mia Nores, Kierrätysteollisuus ry

- Datapohja on olennainen osa siirtymää. Muutu tai kuole sanonta pätee myös kiertotalouteen, kuten aina liiketoiminnassakin. KGD:ssa pitää huolehtia vaikuttavuudesta. Sektorien väliset rajapinnat myös lainsäädännön rajapinnat pitäisi käydä läpi. EU:n yhteistä kiertotalousmarkkinaa toivotaan.

Miira Riippainen, Kuntaliitto

- Alueet olleet mukana aktiivisesti KGD:ssa. Ministeriöiden välinen yhteistyö lisääntynyt prosessin aikana, mikä on myös kuntien etu. Kehittämisen rahoitus on usein leikkausten uhan alla, joten kiertotalous pitäisi saada osaksi kaikkea tekemistä. EU-lainsäädäntö on keskeistä kunnilla. Jätelaki kiertotalouslaiksi, olisi toivottava muutos. Hankinnoissa pitää lisätä yhteistyötä. Resurssien vähentämisen vuoksi kunnilla myös haasteita rahoitushakemuksiin.

Pia Vilenius, Kemian teollisuus ry

- Mineraalistrategiassa pidetään kiertotaloutta esillä.

Marja Ola, Kaupan liitto ry

- Loppuraporttia jäädään odottamaan. Kiertotalouden toimintamalleja oltaisiin toivottu hyödynnettäväksi mallinnuksessa.

Outi Suomi, BF

- Talouden kasvu, kilpailukyky ja kehitys keskeiset arvot. Kiertotaloudella keino edistää näitä. Kisu-verkosto ja muut ovat tärkeää pohjaa kiertotalouden edistämiseksi. Mitä tulevaisuudessa tarvitaan kiertotalouden saralla? Verkosto ja hot spotteja maailmalta tarvitaan toiminnan edistämiseksi.

7) Muuta asiat ja kiertotalouden ajankohtaiset (16.20-16.30)

Ajankohtaista Kiertotalousohjelman tiimoilta [Kiertotalousohjelman nettisivuilla](#).

8) Kokouksen päätös ja kiitos

Kokous päätetään ajassa 16.40